AKADÉMIA OZBROJENÝCH SÍL
generála Milana Rastislava Štefánika

AUTOREFERÁT
DIZERTAČNEJ PRÁCE

Vplyv vybraných činiteľov na financovanie obrany Slovenskej republiky

2026
Ing. Marika Húleková

AKADÉMIA OZBROJENÝCH SÍL
generála Milana Rastislava Štefánika

Ing. Marika Húleková

Autoreferát dizertačnej práce

Vplyv vybraných činiteľov na financovanie obrany Slovenskej republiky

na získanie akademickej hodnosti **philosophiae doctor** „**PhD.**“

v študijnom odbore doktorandského štúdia: **Obrana a vojenstvo**

v študijnom programe: **Bezpečnosť a obrana štátu**

Liptovský Mikuláš 2026

Dizertačná práca bola vypracovaná v externej forme doktorandského štúdia na katedre bezpečnosti a obrany, Akadémia ozbrojených síl generála Milana Rastislava Štefánika, Liptovský Mikuláš.

Doktorand: Ing. Marika **Húleková**

Oddelenie rozpočtovania a financovania, Akadémia ozbrojených síl generála Milana Rastislava Štefánika

Školiteľ: plk. gšt. v. v. doc. Ing. Radoslav **Ivančík**, PhD. et PhD., MBA, MSc., Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre

Oponenti:

Dr.h.c. prof. Ing. Pavel NEČAS, PhD., MBA, Univerzita Pavla Jozefa Šafárika, Košice

doc. Ing. Vladimír ANDRASSY, PhD., Akadémia ozbrojených síl generála Milana Rastislava Štefánika

plk. Ing. Gustáv TARCSI, PhD., Vojenský úrad sociálneho zabezpečenia, Bratislava

Autoreferát bol rozoslaný : na VŠ dňa 9.10.2026

Obhajoba dizertačnej práce sa koná dňa: 22. októbra 2026 o 9,00 h.
pred komisiou pre obhajobu dizertačnej práce,

ktorej predsedom je: prof. Ing. Vojtech JURČÁK, CSc.**,** Akadémia ozbrojených síl generála Milana Rastislava Štefánika

na katedre bezpečnosti a obrany, miestnosť 5204

Akadémia ozbrojených síl generála Milana Rastislava Štefánika, Liptovský Mikuláš.

ABSTRACT

HÚLEKOVÁ, Marika: The impact of selected factors on the financing of the defence of the Slovak Republic. Dissertation Thesis. The Armed Forces Academy of General Milan Rastislav Štefánik (Liptovský Mikuláš, Slovak Republic). Department of security and defence. Dissertation Thesis Supervisor: Col. GS (ret.) Dipl. Eng. Radoslav IVANČÍK, PhD. et PhD., MBA, MSc. Qualification Level: Doctoral degree. Liptovský Mikuláš: The Armed Forces Academy of Gen. Milan Rastislav Štefánik, 2026, 146 p.

The aim of the dissertation was to analyse and evaluate the impact of selected economic, political, security and social factors on the financing of the defence of the Slovak Republic in the period 1993-2024. The starting point was the need for a comprehensive assessment of those factors that fundamentally shaped the Slovak defence policy in the context of the development of the international obligations of the Slovak Republic, ongoing geopolitical changes and domestic social conditions. The study of defence financing goes beyond the purely economic dimension. On the one hand, it is closely linked to the performance of the national economy, fiscal government policy and the structure of public finances, and on the other hand, it is significantly determined by political decisions, international obligations and the security environment. Defence financing also has a significant social impact. Based on the research results, it was possible to formulate several recommendations that could contribute to a more stable, effective and sustainable financing of the defence of the Slovak Republic, taking into account historical experience and current challenges. The reflection of normative recommendations such as stability, transparency, efficiency, communication, resilience and foresight into security and defence policy should ensure not only a better level of defence financing, but also a higher level of ensuring the security and defence of the Slovak Republic.

Key words: defence, financing, budget, factors, Slovak Republic

ÚVOD

Bezpečnostné prostredie 21. storočia je charakterizované zhoršovaním globálneho i regionálneho bezpečnostného prostredia, značnou dynamikou zmien, nárastom komplexných hrozieb a posilňovaním vzájomnej závislosti medzi štátmi a regionálnymi zoskupeniami. V globálnom bezpečnostnom prostredí možno v priebehu ostatných rokov identifikovať niekoľko trendov, ktoré majú priamy alebo nepriamy dosah aj na Slovenskú republiku (ďalej len „SR“ alebo „Slovensko“). Patrí medzi ne najmä rastúca rivalita medzi Spojenými štátmi americkými (ďalej len „USA“), Čínskou ľudovou republikou (ďalej len „Čína“) a Ruskou federáciou (ďalej len „Rusko“), ktorá sa prejavuje hlavne v politickej, ekonomickej i bezpečnostnej rovine. Konflikty v rôznych regiónoch sveta – od Európy, cez Blízky východ, africký kontinent až po Indo-pacifickú oblasť – ukazujú, že mier a stabilita sú čoraz krehkejšie a lokálne či regionálne krízy môžu mať globálne následky.

V európskom bezpečnostnom prostredí predstavoval kľúčový zlom rok 2014, keď anexia Krymu a vypuknutie konfliktu na východnej Ukrajine zásadne zmenili strategické kalkulácie členských štátov Severoatlantickej aliancie (ďalej len „NATO“ alebo „Aliancia“) a Európskej únie (ďalej len „EÚ“ alebo „Únia“). SR ako členský štát EÚ a NATO sa ocitla v situácii, keď problematika adekvátneho financovania obrany nadobudla mimoriadnu dôležitosť. Záväzok vyčleňovať na obranu zdroje vo výške 2 % hrubého domáceho produktu (ďalej len „HDP“), ktorý si všetci členovia Aliancie potvrdili na summite vo Walese v roku 2014, sa stal kľúčovým ukazovateľom vierohodnosti a solidarity spojencov. Financovanie obrany je pritom neoddeliteľne späté nielen s bezpečnostnou, ale aj s vnútornou ekonomickou a fiškálnou situáciou každej krajiny. Slovensko ako malá otvorená ekonomika čelí významným rozpočtovým obmedzeniam, spôsobeným globálnymi hospodárskymi a finančnými krízami, dôsledkami pandémie Covid-19, inflačnými a energetickými šokmi atď. Tieto faktory obmedzujú možnosti vlády alokovať prostriedky do oblasti obrany, keďže musí vyvažovať požiadavky na zdravotníctvo, školstvo, sociálny systém a ďalšie verejné politiky.

Z uvedených dôvodov je zrejmé, že problematika financovania obrany SR a činiteľov, ktoré ju ovplyvňujú, má vysokú vedeckú aj praktickú relevanciu. Predstavuje priestor na skúmanie prepojení medzi ekonomickými kapacitami štátu, politickými rozhodnutiami, bezpečnostnými výzvami a spoločenskou podporou. Analýza týchto prepojení je nevyhnutná nielen pre lepšie pochopenie doterajšieho vývoja, ale aj pre formulovanie vhodných a udržateľných politík financovania obrany do budúcnosti.

1 SÚČASNÝ STAV PROBLEMATIKY

V prvej časti dizertačnej práce sú analyzované a definované základné pojmy a prístupy v oblasti obranných výdavkov a teoretických východísk financovania obrany z viacerých perspektív – ekonomickej, politologickej a bezpečnostnej.

Analýza súčasného stavu riešenej problematiky potvrdila, že financovanie obrany predstavuje multidimenzionálnu oblasť, ktorú nemožno vysvetľovať výlučne ekonomickými ukazovateľmi ani samotnou výškou obranných výdavkov. Teoretické prístupy poukazujú na skutočnosť, že rozhodovanie o financovaní obrany je výsledkom vzájomného pôsobenia ekonomických možností štátu, politických rozhodnutí, vývoja v bezpečnostnom prostredí a spoločenských preferencií. Zároveň bolo preukázané, že jednotlivé prístupy vysvetľujú iba vybrané aspekty skúmanej problematiky, pričom žiadny z nich samostatne neposkytuje komplexné vysvetlenie faktorov ovplyvňujúcich vývoj obranných výdavkov.

Z analýzy dostupnej domácej a zahraničnej odbornej literatúry, ako aj medzinárodných prístupov k hodnoteniu obranných výdavkov vyplýva, že existuje viacero problémových oblastí, ktoré si vyžadujú podrobnejšie vedecké skúmanie. V prvom rade ide o nedostatočné komplexné hodnotenie vzájomného pôsobenia ekonomických, politických, bezpečnostných a spoločenských činiteľov na financovanie obrany Slovenskej republiky. Väčšina doterajších prác sa zameriava prevažne na jednotlivé determinanty alebo na deskriptívne hodnotenie vývoja obranných výdavkov bez ich vzájomnej komparácie a syntézy.

Ďalšou problémovou oblasťou je identifikácia jednotlivých činiteľov v rôznych obdobiach vývoja Slovenskej republiky. Z dostupných poznatkov vyplýva, že intenzita ich pôsobenia sa menila v závislosti od bezpečnostného prostredia, hospodárskej situácie, politických priorít a medzinárodných záväzkov, avšak ich vzájomné väzby neboli doteraz systematicky analyzované. Za významný problém možno považovať aj skutočnosť, že financovanie obrany býva často hodnotené predovšetkým prostredníctvom ukazovateľa podielu výdavkov na HDP, ktorý neposkytuje úplný obraz o efektívnosti, štruktúre ani dlhodobej udržateľnosti financovania obrany.

Zistené poznatky zároveň poukazujú na potrebu komplexného výskumu, ktorý spojí ekonomické, politologické, bezpečnostné a spoločenské prístupy do jednotného analytického rámca a umožní identifikovať rozhodujúce faktory ovplyvňujúce financovanie obrany Slovenskej republiky v období rokov 1993 – 2024.

2 CIEĽ DIZERTAČNEJ PRÁCE A VÝSKUMNÉ OTÁZKY

Cieľom dizertačnej práce je preskúmať vplyv vybraných ekonomických, politických, bezpečnostných a spoločenských činiteľov na financovanie obrany SR v období rokov 1993 – 2024. Tento cieľ vychádza z potreby komplexného zhodnotenia faktorov, ktoré formovali slovenskú obrannú politiku v kontexte vývoja medzinárodných záväzkov, geopolitických zmien a domácich spoločenských podmienok.

Na splnenie hlavného cieľa boli stanovené tieto čiastkové ciele::

1. Zmapovať vývoj obranných výdavkov SR v absolútnych číslach a v percentuálnom podiele na HDP v období 1993 – 2024.
2. Preskúmať vplyv ekonomických činiteľov (hospodársky rast, fiškálne obmedzenia, makroekonomické cykly) na úroveň a dynamiku obranných výdavkov SR.
3. Vyhodnotiť vplyv politických činiteľov (programové vyhlásenia vlád, stranícke preferencie, parlamentné diskusie) na rozhodnutia o financovaní obrany.
4. Analyzovať vplyv bezpečnostných činiteľov (medzinárodné krízy, vstup do NATO a EÚ, vojna na Ukrajine) na posuny vo výdavkoch a prioritách SR v oblasti obrany.
5. Preskúmať spoločenské činitele, vrátane postoja verejnosti a mienkotvorných elít k financovaniu obrany, a ich vplyv na politické rozhodnutia.
6. Komparovať financovanie obrany SR s výdavkami vybraných štátov NATO, EÚ a V4, s dôrazom na plnenie záväzku 2 % HDP a štruktúru obranných rozpočtov.

Hypotézy výskumu

H1: Ekonomické činitele sú významným, ale nie rozhodujúcim determinantom ovplyvňujúcim vývoj obranných výdavkov SR.

H2: Politické činitele zohrávajú rozhodujúcu úlohu pri určovaní úrovne a štruktúry financovania obrany SR.

H3: Bezpečnostné činitele sú dominantným faktorom spúšťajúcim zásadné zmeny vo vývoji obranných výdavkov SR.

H4: Spoločenské činitele sú významným determinantom ovplyvňujúcim rozhodovanie politických elít v oblasti obranných výdavkov SR.

3 METODIKA VÝSKUMU

Metodologický rámec dizertačnej práce vychádza z potreby komplexného preskúmania problematiky financovania obrany SR v období rokov 1993 – 2024. Charakter výskumného problému si vyžadoval kombináciu kvantitatívnych a kvalitatívnych prístupov, ktoré umožnili zachytiť nielen číselné trendy, ale aj politické, ekonomické, bezpečnostné a spoločenské súvislosti. Cieľom práce totiž nebolo ekonometrické modelovanie obranných výdavkov, ale identifikácia kľúčových činiteľov a interpretácia dlhodobých trendov vo financovaní obrany SR v širšom politickom, ekonomickom, bezpečnostnom a spoločenskom kontexte, čomu zodpovedá využitie nižšie uvedených a v práci využitých vedeckých metód.

Kvantitatívna časť výskumu je založená na analýze časových radov obranných výdavkov SR. Sledované sú a) absolútne hodnoty výdavkov v bežných cenách (eurá) a b) podiel obranných výdavkov na HDP. Kvalitatívna časť výskumu je zameraná na analýzu dokumentov a sekundárnych zdrojov. Ide o vládne programové vyhlásenia, bezpečnostné a obranné stratégie SR, správy Ministerstva obrany SR, ako aj oficiálne dokumenty NATO a EÚ. Analyticko-syntetická metóda a metóda obsahovej analýzy umožnili preskúmať, ako sa vyvíjali politické deklarácie v oblasti obranného financovania a do akej miery boli tieto deklarácie naplnené v praxi.

V práci sú uplatnené najmä tieto metódy:

a) Štatistická analýza trendov bola použitá na spracovanie a vyhodnotenie časových radov obranných výdavkov SR v období 1993 – 2024. Umožnila zachytiť absolútny vývoj výdavkov a ich podiel na HDP.

b) Komparatívna analýza bola využitá pri porovnaní Slovenska s inými členskými štátmi NATO, EÚ a V4. Cieľom bolo identifikovať podobnosti a rozdiely v prístupe k financovaniu obrany, plnení záväzku 2 % HDP a v štruktúre rozpočtov.

c) Historická metóda bola uplatnená pri skúmaní vývoja obranného financovania v dlhodobom horizonte (1993 – 2024). Umožnila rozdeliť vývoj na kľúčové etapy – obdobie pred vstupom do NATO (do roku 2004), po vstupe do NATO (od roku 2004), po anexii Krymu (2014) a po začiatku vojny na Ukrajine (2022).

d) Vedecká analýza dokumentov a sekundárnych dát bola využitá na obsahovú analýzu programových vyhlásení vlád, bezpečnostných a obranných stratégií SR, správ Ministerstva obrany, ako aj dokumentov NATO a EÚ. Zároveň boli analyzované správy think-tankov a vedecké štúdie, články a príspevky.

e) Obsahová analýza bola aplikovaná na strategické dokumenty, parlamentné rozpravy a mediálne zdroje, ktoré reflektujú diskusiu o financovaní obrany. Umožnila systematicky identifikovať opakujúce sa témy, argumenty a rámce, ktorými politické elity legitimizovali alebo spochybňovali potrebu vyšších výdavkov na obranu.

f) Abdukcia bola využitá pri interpretácii zistených skutočností a identifikácii najpravdepodobnejších príčin zmien vo financovaní obrany Slovenskej republiky. Umožnila vysvetliť súvislosti medzi ekonomickými, politickými, bezpečnostnými a spoločenskými faktormi, ktoré ovplyvňovali vývoj obranných výdavkov v jednotlivých obdobiach. Jej uplatnenie prispeje k formulovaniu argumentačne podložených záverov o vplyve skúmaných činiteľov na financovanie obrany SR.

4 VÝSLEDKY DIZERTAČNEJ PRÁCE

4.1 Dlhodobé trendy a dynamika výdavkov na obranu v SR

Vývoj a dynamiky výdavkov na obranu v SR od vzniku samostatného štátu až po súčasnosť odhalilo obraz výrazne nestabilného a nekonzistentného financovania, ktoré bolo dlhodobo formované predovšetkým vonkajšími bezpečnostnými impulzmi a medzinárodnými záväzkami, a len v obmedzenej miere výsledkom vnútorného konsenzu a systematického plánovania. Vývoj je rozdelený do štyroch kľúčových etáp, pričom každá z nich bola ovplyvnená špecifickými politickými, ekonomickými a bezpečnostnými okolnosťami.

Prvá etapa (1993 – 2004) bola obdobím budovania základov obranného systému SR, ktorý musel prejsť zásadnou transformáciou z dedičstva bývalej ČSFR na moderný štát kompatibilný s budúcimi spojencami. Hoci výdavky na obranu sa vtedy pohybovali relatívne vysoko (v rokoch 1993 – 1997 dokonca na úrovni alebo nad úrovňou 2 % HDP), ich štruktúra bola neefektívna, pretože dominovali náklady na personál a prevádzku, pričom modernizácia zostávala na okraji. V tomto období však zohrávala dôležitú úlohu ambícia vstúpiť do NATO, ktorá pôsobila ako hlavný stimul udržať obranné výdavky na relatívne prijateľnej úrovni cca 1,6 – 1,8 % HDP.

Druhá etapa (2004 – 2014), teda prvé desaťročie po vstupe do NATO a EÚ, sa ukázala ako fáza stagnácie a stratených príležitostí. Napriek vládou prijatým aliančným záväzkom Slovensko znížilo v uvedenom období svoje výdavky na obranu z úrovne 1,6 % HDP až na úroveň pod 1 % HDP, čo bolo hlboko pod cieľovou hodnotou Aliancie a v rozpore s ústnymi deklaráciami a písomnými záväzkami. Politické elity uprednostňovali primárne výdavky na sociálne politiky, zatiaľ čo obrana sa dostala na samý okraj pozornosti. Stabilné bezpečnostné prostredie a tlak

na fiškálnu konsolidáciu (vychádzajúci z globálnej hospodárskej a finančnej krízy a dlhovej a úverovej krízy v eurozóne) len podporovali tento trend. Slovensko sa stalo terčom kritiky ako typický príklad „čierneho pasažiera“ v Aliancii, t. j. krajiny, ktorá využíva bezpečnostné benefity bez adekvátneho príspevku .

Tretia etapa (2014 – 2021), po ruskej nelegálnej anexii Krymu, priniesla určitý obrat. Slovensko sa na samite NATO vo Walese (2014) zaviazalo zvýšiť svoje výdavky na obranu a smerovať k úrovni 2 % HDP, ale realita bola odlišná. Výdavky sa zvýšili len mierne a až do roku 2018 sa pohybovali medzi cca 1,1 a 1,2 % HDP. Až od roku 2018, s prijatím Dlhodobého plánu rozvoja obrany, začali rásť hlavne kapitálové výdavky a spustili sa modernizačné projekty (najmä nákup stíhacích lietadiel F-16). Napriek týmto krokom sa cieľ 2 % HDP nepodarilo naplniť, pričom investície boli často sprevádzané politickými spormi a kontroverziami.

Štvrtá etapa (2022 – 2024) znamená zásadný zlom. Ruská vojenská agresia proti Ukrajine vyvolala nárast obranných výdavkov, ktoré v roku 2024 dosiahli úroveň 2,01 % HDP. Dosiahnutie tohto míľnika bol výsledkom kombinácie vonkajšieho bezpečnostného šoku, politického konsenzu a spojeneckého tlaku. Okrem posilnenia vlastných ozbrojených síl sa Slovensko predovšetkým počas vlád Igora Matoviča, Eduarda Hegera a Ľudovíta Ódora aktívne zapojilo aj do podpory Ukrajiny a do posilnenia východného krídla NATO. Zároveň sa významná časť rozpočtu presmerovala na modernizáciu a akvizičné projekty, čo signalizuje posun k investične orientovanej obrane.

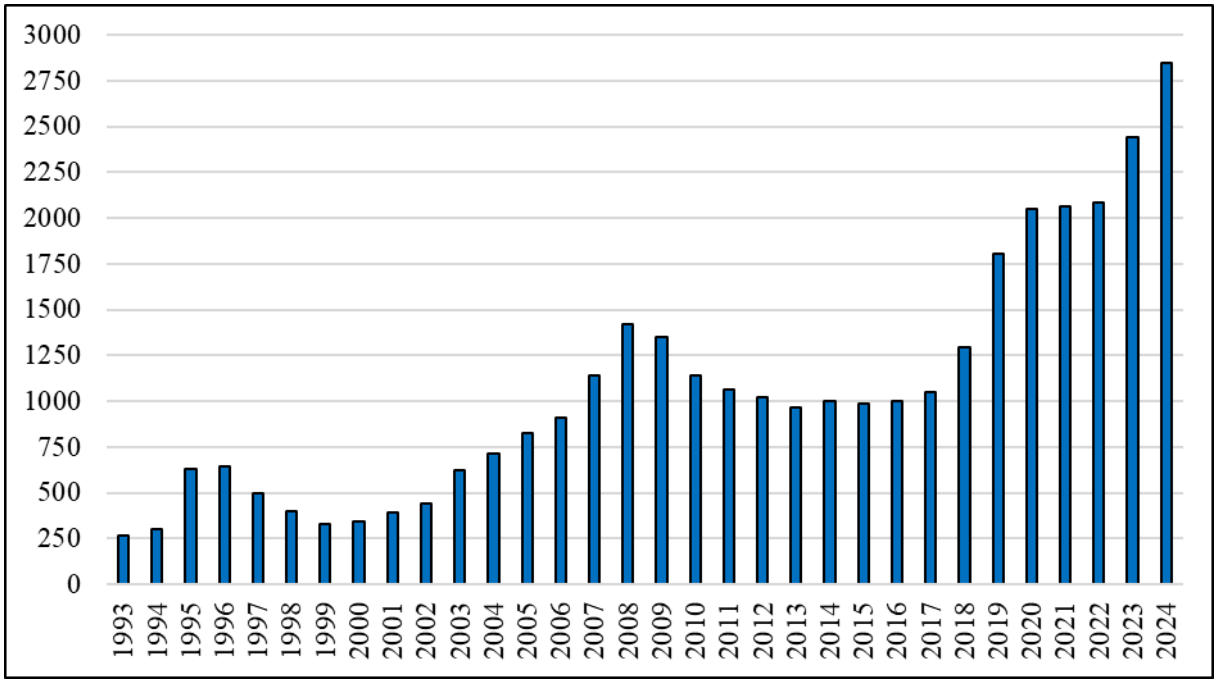
Celkovo možno dlhodobú dynamiku obranných výdavkov v SR v období rokov 1993 až 2024 zhrnúť do troch základných poznatkov:

1. Financovanie obrany bolo nestabilné a závislé od vonkajších okolností, nie od vnútorného konsenzu o potrebe systematického posilňovania obrany.

2. Slovensko počas väčšiny svojho členstva v NATO (2004 – 2021) nedosahovalo cieľ 2 % HDP, čo negatívne ovplyvnilo jeho kredibilitu a postavenie medzi spojencami.

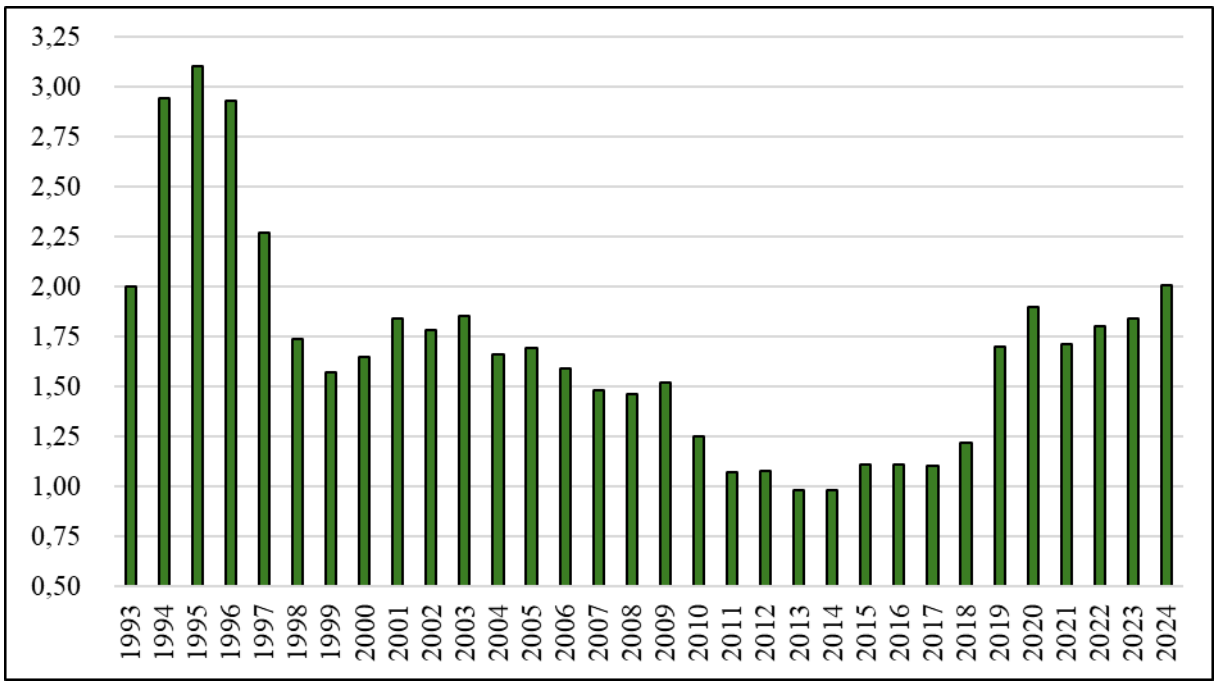
3. Výrazný nárast výdavkov nastal až v reakcii na priamu bezpečnostnú hrozbu (vojna na Ukrajine), čo potvrdzuje reaktívny charakter slovenskej obrannej politiky.

V tomto kontexte je možné konštatovať, že vývoj obranných výdavkov SR za uplynulé tri desaťročia bol typickým príkladom malej krajiny, ktorá si neuvedomuje hodnotu investícií do vlastnej obrany až do okamihu, keď je priamo konfrontovaná s vonkajšou hrozbou a tlakom spojencov.

Graf 1 Výdavky na obranu v SR v rokoch 1993 – 2024 (v mil. USD)

Zdroj: SIPRI, 2025

Graf 2 Výdavky na obranu v SR v rokoch 1993 – 2024 (v % HDP)

Zdroj: SIPRI, 2025

4.2. Vplyv ekonomických činiteľov na financovanie obrany

Analýza ekonomických činiteľov ukazuje, že financovanie obrany SR od jej vzniku bolo dlhodobo silne determinované hospodárskym vývojom a fiškálnymi limitmi. Slovensko, ako malá

otvorená ekonomika, nemalo kapacitu vytvárať rozsiahle rozpočtové rezervy, a preto sa obrana opakovane stala oblasťou, kde vlády šetrili v časoch hospodárskeho poklesu alebo rozpočtovej konsolidácie. Tento vzorec možno označiť ako cyklický model financovania obrany, v ktorom hospodárske konjunktúry prinášali síce mierny nárast výdavkov, avšak krízy ich okamžite znižovali na minimum.

Dlhodobý trend hospodárskeho rastu sa síce odrazil v absolútnom zvyšovaní výdavkov na obranu, ale relatívne – v podiele na HDP – Slovensko väčšinu obdobia zaostávalo za priemerom NATO. Aj v čase dynamického hospodárskeho rastu (2003 – 2008) politické elity smerovali prostriedky najmä do sociálnych politík a infraštruktúry, zatiaľ čo obrana zaostávala. Fiškálne pravidlá po vstupe do eurozóny (2009) tento trend ešte posilnili – maastrichtské kritériá a tlak na konsolidáciu vytvorili prostredie, v ktorom bol obranný rozpočet vnímaný ako nástroj na pomoc fiškálnej politike. Jednotlivé krízy tento model len potvrdzovali:

- Globálna finančná kríza (2008 – 2011) viedla k prudkému prepadu HDP a k škrtaniu výdavkov na obranu. Slovensko takmer úplne zastavilo modernizačné projekty a začalo strácať technologický krok so spojencami.
- Dlhová a úverová kríza eurozóny (2011 – 2013) ešte viac zakonzervovala stav minimálneho financovania. Stabilita spoločnej meny a fiškálna disciplína sa stali prioritou, zatiaľ čo obrana ostala v „hibernačnom režime“.
- Pandémia Covid-19 (2020 – 2021) ukázala, že v čase zdravotnej a sociálnej hrozby je obrana odsunutá na okraj priorít. Hoci rozpočet na obranu neklesal, jeho rast bol utlmený a armáda bola využívaná skôr na civilné účely, resp. na plnenie asistenčných úloh v prospech civilných orgánov. Pandémia odhalila potrebu širšieho chápania bezpečnosti a odolnosti, čo však nebolo reflektované v systematickom financovaní.
- Energetická a inflačná kríza po roku 2022 predstavuje paradox, pretože napriek masívnym fiškálnym tlakom a rastúcemu dlhu sa výdavky na obranu zvýšili. Kľúčovým faktorom bol bezpečnostný šok spôsobený vojnou na Ukrajine, ktorý prevážil nad všetkými ekonomickými argumentmi. Slovensko po prvý raz od vstupu do Aliancie dosiahlo hranicu 2 % HDP, čo znamenalo historický obrat v jeho rozpočtovej politike.

Súhrnne možno konštatovať, že slovenské financovanie obrany bolo v období 1993 – 2021 cyklické, reaktívne a fiškálne determinované, zatiaľ čo po roku 2022 nastal obrat k prioritizácii

zaisťovania bezpečnosti a obrany nad ekonomickými limitmi. Otázkou do budúcnosti ostáva, či tento nový trend bude trvalý, alebo sa po odznení krízy vráti starý model podfinancovania obrany.

4.3. Vplyv politických činiteľov na financovanie obrany

Politické činitele predstavovali kľúčový a najčastejšie rozhodujúci faktor pri financovaní obrany SR. Ekonomické parametre určovali rámec možností, ale až politická vôľa a stranícke priority rozhodli o tom, či sa obrana stala reálnou rozpočtovou prioritou. Politická sféra teda nielenže ovplyvňovala absolútnu výšku výdavkov, ale určovala aj ich dynamiku, kontinuitu a mieru plnenia záväzkov voči NATO a EÚ.

Všeobecný rámec ukázal, že slovenská politika dlhodobo trpela krátkodobosťou a nestabilitou. Vlády sa zameriavali najmä na sociálne politiky a oblasti s vysokým volebným efektom, zatiaľ čo obrana zostávala na okraji priorít. Tento prístup bol posilnený absenciou spoločenskej objednávky na vyššie výdavky na obranu. Väčšina verejnosti vnímala ozbrojené sily ako sekundárnu tému, a preto politické elity necítili tlak zdola. Slovensko sa tak dostalo do začarovaného kruhu, v ktorom politici obranu zanedbávali, čo oslabovalo legitimitu vyšších výdavkov a spätne potvrdzovalo nízky záujem verejnosti.

Podrobnejšia analýza programových vyhlásení vlád ukázala, že hoci sa v nich obrana objavovala prakticky vždy, najčastejšie len na deklaratívnej úrovni. Výnimku tvorilo obdobie príprav na vstup do NATO (1998 – 2004), keď sa realizovali reformy a transformácia armády. Po vstupe do Aliancie však politická vôľa opäť oslabila. Stranícke priority zohrali v tomto procese rozhodujúcu úlohu: demokraticky a prozápadne orientované strany tlačili na plnenie záväzkov, kým populistické či nacionalistické strany využívali obranu skôr symbolicky. To viedlo k neustálej diskontinuite, keď sa projekty rozbiehali, no následne zastavovali alebo spomaľovali.

Parlamentná diskusia potvrdila, že obrana bola na Slovensku vysoko politizovanou témou. Zatiaľ čo niektoré strany dôsledne obhajovali potrebu posilňovať obranu a plniť si prijaté záväzky, iné spochybňovali samotný význam NATO a obranných investícií. To sa odrážalo aj v nejednoznačnom prístupe k záväzku 2 % HDP prijatému v rámci NATO po roku 2014. Slovensko sa tým dostalo do pozície nespoľahlivého spojenca, ktorého deklarácie sa často rozchádzali s realitou rozpočtu. Zlom nastal až po roku 2022, keď ruská agresia proti Ukrajine spôsobila zásadný posun a parlament aj vláda prijali rozhodnutia, ktoré po prvýkrát spojili deklarácie so skutočným nárastom výdavkov.

Záverom tejto podkapitoly je konštatovanie, že politické činitele boli rozhodujúce pri vysvetlení toho, prečo sa Slovensko dlhodobo nedokázalo priblížiť k štandardom NATO a EÚ v oblasti obranného financovania.

4.4. Vplyv bezpečnostných činiteľov na financovanie obrany

Vývoj financovania obrany SR jasne ukazuje, že bezpečnostné činitele sú jedným z najvýznamnejších faktorov, ktoré ovplyvňujú objem aj štruktúru rozpočtových alokácií. Na rozdiel od ekonomických a politických činiteľov, ktoré pôsobia skôr ako rámcové limity a podmienky, bezpečnostné faktory predstavujú bezprostredné impulzy – sú schopné v krátkom čase mobilizovať zdroje, meniť priority a predefinovať strategické smerovanie. Slovensko je príkladom štátu, ktorého obranná politika sa vyznačuje predovšetkým reaktívnym charakterom: skutočné navýšenia rozpočtu nastávajú až vtedy, keď sa mení bezpečnostná situácia v okolí.

Obdobie rokov 1993 – 2004 bolo charakteristické snahou o vybudovanie základných spôsobilostí nového štátu, pričom kľúčovým faktorom sa stali integračné ambície. Vstup do NATO v roku 2004 poskytol Slovensku garanciu kolektívnej bezpečnosti, ale súčasne znížil pocit urgentnosti a vytvoril priestor pre „komfortnú“ rozpočtovú politiku. V rokoch 2004 – 2014 sa preto výdavky na obranu pohybovali hlboko pod stanovenými záväzkami, čo Slovensko radilo medzi najmenej prispievajúcich spojencov.

Kríza na Ukrajine v roku 2014 ukončila ilúziu stabilného európskeho prostredia a NATO zdôraznilo staronový cieľ – vyčleňovať na obranu zdroje na úrovni 2 % HDP najneskôr do roku 2024. Pre Slovensko to znamenalo zvýšený tlak, ktorý sa premietol do postupného rastu výdavkov a prvých väčších modernizačných projektov. Napriek tomu pretrvával rozpor medzi deklaráciami a realitou, čo oslabovalo kredibilitu krajiny.

Skutočný zlom priniesla až ruská agresívna vojna na Ukrajine v roku 2022. Slovensko v roku 2024 prvýkrát od vstupu do Aliancie prekročilo hranicu 2 % HDP a obrana sa stala politickou aj spoločenskou prioritou. Tento posun ukázal, že existenčná hrozba dokáže aspoň na určitý čas prelomiť dlhodobé bariéry a prinútiť štát mobilizovať zdroje aj v období hospodárskych ťažkostí. Zároveň sa zreteľne ukázala potreba rozšíriť pojem obrany aj o nekonvenčné dimenzie – kybernetickú bezpečnosť, hybridné pôsobenie a odolnosť kritickej infraštruktúry.

4.5. Vplyv spoločenských činiteľov

Spoločenské činitele predstavujú špecifickú kategóriu faktorov, ktoré priamo aj nepriamo ovplyvňujú rozsah a štruktúru financovania obrany. Zatiaľ čo ekonomické činitele definujú finančné

možnosti štátu a politické činitele odrážajú vôľu politických elít tieto zdroje prerozdeliť, spoločenské činitele určujú, do akej miery sú tieto rozhodnutia prijateľné a legitímne v očiach verejnosti. Inak povedané, aj najlepšie pripravené politické rozhodnutia môžu zlyhať, ak nemajú dostatočnú spoločenskú podporu. Pre malé štáty, ako je Slovensko, je tento aspekt ešte významnejší, pretože rozsah dostupných zdrojov je obmedzený a každé navýšenie výdavkov na obranu sa nutne uskutočňuje na úkor iných verejných politík – zdravotníctva, školstva, kultúry, poľnohospodárstva či sociálnych vecí.

Všeobecný rámec ukazuje, že spoločenské činitele v žiadnom prípade nie sú „druhoradé“, ale patria medzi rozhodujúce faktory. Nie je to len otázka koľko disponibilných zdrojov štát má (ekonomika) alebo koľko zdrojov chce vyčleniť na obranu (politika), ale predovšetkým koľko zdrojov spoločnosť akceptuje, že sa obrane pridelí. V tomto ohľade predstavuje slovenská skúsenosť poučný príklad krajiny, ktorá až do vypuknutia vojny na Ukrajine nedokázala vytvoriť dostatočne silný spoločenský konsenzus v prospech obrany, čo výrazne ovplyvnilo jej postavenie v rámci NATO a EÚ.

4.6. Komparácia s krajinami NATO, EÚ, V4

Celkovo možno konštatovať, že Slovensko sa v komparatívnom rámci profilovalo ako krajina, ktorá síce dokázala v čase krízy mobilizovať zdroje na obranu, ale v dlhodobom horizonte nepreukazovala systematickú snahu o plnenie svojich aliančných záväzkov. Výzvou do budúcnosti je preto transformovať tento model na predvídateľnú a stabilnú politiku financovania obrany, ktorá nebude závisieť iba od krízových impulzov, ale bude reflektovať dlhodobé potreby obrany SR.

5 DISKUSIA

5.1. Verifikácia hypotéz

Jedným z hlavných cieľov dizertačnej práce je verifikovať platnosť stanovených hypotéz, ktoré vychádzali z teoretických rámcov a boli testované na základe empirických dát o financovaní obrany SR v období 1993 – 2024. Testovanie hypotéz predstavuje kľúčový krok vedeckého skúmania, pretože umožňuje prepojiť teóriu s realitou a odhaliť, ktoré faktory majú rozhodujúci význam a ktoré sa prejavujú iba okrajovo.

Hypotéza H1 bola potvrdená. Výsledky analýzy preukázali existenciu významnej závislosti medzi vývojom makroekonomických ukazovateľov a úrovňou obranných výdavkov SR. Ekonomické

činitele však nepôsobili ako dominantný determinant, ich vplyv bol modifikovaný politickými rozhodnutiami a bezpečnostnou situáciou.

Hypotéza H2 bola potvrdená. Analýza potvrdila, že politické rozhodnutia zohrávali rozhodujúcu úlohu pri formovaní obranného rozpočtu SR, a to aj v prípadoch, keď ekonomický vývoj a podmienky umožňovali vyššie výdavky na obranu. Politická vôľa sa ukázala ako kľúčový predpoklad plnenia medzinárodných záväzkov SR v oblasti obrany.

Hypotéza H3 bola potvrdená. Významné zmeny v bezpečnostnom prostredí a bezpečnostnej situácii viedli k výraznému nárastu obranných výdavkov SR, čo dokumentujú najmä obdobia po roku 2014 a po roku 2022. Bezpečnostné hrozby sa ukázali ako faktor s okamžitým a silným mobilizačným účinkom na obranné rozpočty.

Hypotéza H4 bola potvrdená. Výsledky výskumu ukázali, že spoločenské činitele nepredstavujú primárny determinant financovania obrany, avšak významne ovplyvňujú rozsah politického priestoru pre rozhodovanie o obranných výdavkoch. Ich význam spočíva najmä v legitimizácii politických rozhodnutí a v dlhodobom formovaní strategickej kultúry štátu.

Vzájomný vzťah hypotéz ukazuje, že žiadny činiteľ nepôsobí izolovane. Ekonomické možnosti tvoria základný rámec, spoločenské faktory ovplyvňujú politické rozhodnutia, ktoré určujú aký objem disponibilných zdrojov sa reálne alokuje na zabezpečenie obrany, a bezpečnostné činitele pôsobia ako hlavné spúšťače zmien. Prípad Slovenska ukazuje, že iba kombinácia priaznivých ekonomických podmienok, politickej vôle, spoločenského konsenzu a bezpečnostného stimulu vedie k nárastu výdavkov na obranu.

Analýza vývoja financovania obrany SR v rokoch 1993 až 2024 ukázala, že hoci na zostavovanie rozpočtu pôsobí široké spektrum ekonomických, politických, bezpečnostných, spoločenských a ďalších činiteľov, len niektoré z nich možno považovať za rozhodujúce pre zásadné zmeny v trendoch financovania obrany. Empirické dáta, medzinárodné porovnania aj skúsenosti z kľúčových období jasne potvrdzujú, že najväčší vplyv mali bezpečnostné šoky, politická vôľa a spoločenská legitimita.

Normatívne implikácie výskumu ukazujú, že udržateľné a dôveryhodné financovanie obrany na Slovensku nie je možné zabezpečiť iba zvýšením celkového objemu výdavkov. Kľúčom je skôr kombinácia legislatívnych, inštitucionálnych, komunikačných a strategických opatrení, ktoré spoločne vytvoria stabilný rámec schopný odolávať politickým cyklom, ekonomickým krízam aj externým destabilizačným vplyvom.

Po prvé, **inštitucionalizácia záväzkov** predstavuje nevyhnutný predpoklad pre stabilitu rozpočtu. Zakotvenie minimálnej úrovne výdavkov (2 % / 5 % HDP, 20 % na vývoj a výskum) do legislatívy alebo záväzných fiškálnych rámcov by do veľkej miery eliminovalo riziko politicky motivovaných výkyvov a signalizovalo spojencom spoľahlivosť Slovenska.

Po druhé, **posilnenie transparentnosti a dôveryhodnosti** je kľúčové pre domácu legitimitu i aliančný kredit. Zavedenie merateľných ukazovateľov, reforma verejného obstarávania a dôsledná komunikácia výsledkov by umožnili preukázať efektívnosť výdavkov a oslabiť priestor pre korupčné podozrenia, ktoré historicky oslabovali podporu verejnosti.

Po tretie, **vyvážená štruktúra obranných výdavkov** je nevyhnutná pre odstránenie technologického dlhu a zvýšenie interoperability. Slovensko sa musí vyhnúť pasci nadmerných personálnych nákladov a zabezpečiť dostatočné investície do modernizácie, výskumu a vývoja. Len tak bude schopné prispievať k spoločnej obrane nielen kvantitatívne, ale aj kvalitatívne.

Po štvrté, **strategická komunikácia a legitimizácia** výdavkov na obranu majú zásadný význam pre dlhodobú podporu občanov. Bez systematického vysvetľovania súvislostí medzi výdavkami na obranu a úrovňou zaisťovania bezpečnosti a obrany, prínosmi členstva v NATO a EÚ či konkrétnymi výsledkami modernizačných projektov budú obranné rozpočty vždy zraniteľné voči populistickým a dezinformačným tlakom.

Po piate, **budovanie odolnosti voči externým vplyvom** je kľúčom k ochrane verejnej podpory pre financovanie obrany. Informačná gramotnosť, nezávislé médiá, fact-checking, koordinácia so spojencami a integrácia odolnosti do národných stratégií sú základnými piliermi, ktoré umožnia Slovensku chrániť svoj bezpečnostný a obranný diskurz pred manipuláciami cudzích mocností.

Po šieste, **dlhodobé plánovanie a predvídavosť** musia nahradiť reaktívny prístup, ktorý sa doteraz opakoval vo forme cyklov šetrenia a nárazových investícií. Viacročné rozpočtové rámce, obranné plánovanie, silné prepojenie medzi stratégiou a rozpočtom či flexibilné rezervy umožnia udržať kontinuitu a efektívnosť aj v čase kríz.

Synteticky možno konštatovať, že budúce smerovanie politiky SR týkajúcej sa financovania obrany musí stáť na šiestich pilieroch: stabilita, transparentnosť, efektívnosť, komunikácia, odolnosť a predvídavosť. Len ich kombinácia dokáže zabezpečiť, že Slovensko bude nielen plniť svoje záväzky v NATO a EÚ, ale zároveň si udrží domácu legitimitu a posilní vlastnú bezpečnosť a obranu v čoraz komplexnejšom a nestabilnejšom prostredí.

ZÁVER

Dizertačná práca ukázala, že financovanie obrany SR v období rokov 1993 – 2024 bolo od svojho začiatku poznačené nedostatočnou konzistentnosťou a absenciou dlhodobej stratégie, čo sa odrážalo v nestabilnom vývoji výdavkov a v neplnení aliančných záväzkov. Hlavný výskumný problém – prečo Slovensko napriek politickým deklaráciám a členstvu v NATO dlhodobo nevykazovalo stabilné a udržateľné financovanie obrany – sa potvrdil ako opodstatnený.

Analýza ukázala, že kľúčom k pochopeniu tohto problému je kombinácia štyroch hlavných činiteľov:

- ekonomické činitele určovali rámec možností, ale len zriedka pôsobili ako samostatný stimulátor rastu;
- politické činitele rozhodovali o konkrétnych úrovniach a štruktúre rozpočtu, pričom výrazne dominoval krátkodobý horizont;
- bezpečnostné činitele boli spúšťačom zmien, najmä po zásadných medzinárodných udalostiach, ako bola ruská anexia Krymu v roku 2014 a najmä vypuknutie vojny na Ukrajine v roku 2022;
- spoločenské činitele ovplyvňovali výšku, legitimitu a stabilitu výdavkov na obranu, pričom ich vplyv bol zosilnený nízkou dôverou v inštitúcie a vysokou citlivosťou na dezinformácie.

Výsledky ukazujú, že financovanie obrany na Slovensku bolo prevažne reaktívne. K rastu obranných výdavkov dochádzalo najmä v reakcii na krízy a externé hrozby, nie ako dôsledok systematického plánovania a domáceho politického konsenzu. Tento vzorec sa opakoval v rôznych obdobiach, čo potvrdzuje, že Slovensko patrilo medzi spojencov, ktorí mali problém zosúladiť svoje domáce politické a spoločenské priority s aliančnými požiadavkami.

Reflexia výskumného problému odhaľuje, že hlavným nedostatkom nebola len nízka úroveň financovania, ale predovšetkým jeho nestabilita, krátkodobosť a absencia predvídavosti. To vytvorilo situáciu, v ktorej Slovensko síce dokázalo reagovať na priame hrozby, ale nevedelo dlhodobo zabezpečiť modernizáciu, efektívnu štruktúru rozpočtu a technologickú pripravenosť ozbrojených síl.

PRÍNOSY PRÁCE PRE TEÓRIU A PRAX

Výsledky výskumu dizertačnej práce Vplyv vybraných činiteľov na financovanie obrany Slovenskej republiky sú sformulované na viacero odporúčaní, ktoré by mohli prispieť k stabilnejšiemu, efektívnejšiemu a udržateľnejšiemu financovaniu obrany SR. Ide o normatívne návrhy, ktoré zohľadňujú historické skúsenosti, súčasné výzvy aj medzinárodné záväzky SR.

1. Inštitucionalizovať záväzky k financovaniu obrany – skúsenosti ukazujú, že politické deklarácie bez legislatívneho zakotvenia vedú k nestabilite vo financovaní obrany. SR by mala zvážiť prijatie právne záväzných fiškálnych rámcov, ktoré by garantovali minimálnu úroveň výdavkov na obranu a zároveň zabezpečili, že aspoň 20 % z nich pôjde na vývoj, výskum, investície a modernizáciu. Takéto opatrenie by stabilizovalo financovanie obrany, posilnilo dôveryhodnosť SR v očiach spojencov a znížilo riziko krátkodobých politických zásahov.

2. Zlepšiť transparentnosť a efektívnosť výdavkov – pre posilnenie legitimity je nevyhnutné, aby občania videli konkrétne výsledky obranných investícií. SR by mala zaviesť jasné a transparentné ukazovatele výkonnosti pre jednotlivé modernizačné projekty, zverejňovať ich hodnotenie a posilniť nezávislú kontrolu verejného obstarávania. Transparentnosť, hospodárnosť, efektívnosť a účelnosť môže zmierniť nedôveru verejnosti a oslabiť pôsobenie dezinformačných naratívov.

3. Vyvážiť štruktúru obranného rozpočtu – Slovensko musí prekonať dlhodobý problém nadmerného podielu personálnych nákladov na úkor investícií do modernizácie, výskumu a vývoja. Moderné, vyzbrojené, vystrojené, nasaditeľné a interoperabilné ozbrojené sily si vyžadujú vyššie výdavky na výskum a vývoj, infraštruktúru a akvizície novej, modernej vojenskej techniky a zbraňových systémov. SR by mala systematicky znižovať technologický dlh a zabezpečiť, aby ozbrojené sily boli schopné plnohodnotne fungovať v aliančných operáciách.

4. Posilniť strategickú komunikáciu – bez podpory verejnosti nemožno udržať stabilné financovanie obrany. Vláda a rezort obrany musia aktívne vysvetľovať, prečo sú vyššie výdavky na obranu potrebné, ako prispievajú k bezpečnosti a obrane štátu a občanov a aké konkrétne prínosy prináša členstvo v NATO a EÚ. Systematická komunikácia znižuje zraniteľnosť spoločnosti voči dezinformáciám a posilňuje dôveru v obrannú politiku.

5. Budovať odolnosť voči externým vplyvom – SR by mala viac investovať do informačnej gramotnosti, podpory nezávislosti médií a fact-checkingu. Len odolná spoločnosť dokáže čeliť manipulačným snahám cudzích mocností, ktoré majú potenciál oslabiť podporu

verejnosti pre obranné rozpočty a aliančné záväzky. Odolnosť voči dezinformáciám a ochrana pred cudzím informačným zasahovaním sa tak stáva neoddeliteľnou súčasťou zabezpečenia obrany štátu.

6. Prejsť od reaktívneho k proaktívnemu modelu plánovania – Slovensko musí opustiť cyklus nárazových investícií v reakcii na krízy a prejsť k dlhodobému plánovaniu. Viacročné rozpočtové rámce, obranné plánovanie a silnejšie prepojenie medzi strategickými dokumentmi a rozpočtom umožnia udržať stabilitu a efektívnosť aj v čase meniaceho sa bezpečnostného prostredia.

Vyššie uvedené normatívne odporúčania možno zhrnúť do šiestich pilierov: **stabilita, transparentnosť, efektívnosť, komunikácia, odolnosť a predvídavosť**. Ak SR dokáže tieto princípy premietnuť do svojej obrannej politiky, zaistí si nielen vyššiu úroveň financovania obrany, ale tým aj vyššiu mieru zaistenia vlastnej bezpečnosti a obrany a rešpekt spojencov.

ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY

BOOTH, K. 1990. The Concept of Strategic Culture Affirmed. In: Jacobsen, C.G. (ed.): Strategic Power: USA/USSR. London: Palgrave Macmillan, 1990, s. 121-128. ISBN 978-0-333-52567-8.

BREZINA, M. 2022. Jednotky NATO na Slovensku. In *Analytický útvar Ministerstva obrany SR*, 2022. [online] [cit. 20-12-2025] Dostupné na: <https://www.mosr.sk/data/att/163952.pdf>.

BUZAN, B. - HANSEN, L. 2009. *The Evolution of International Security Studies*. Cambridge: Cambridge University Press, 2009. 384 s. ISBN 978-0-521-87261-4.

ASTILLA, J. C. 2025. Burden sharing: real solidarity or arbitrary mathematics in NATO and the EU? In *Real Instituto Elcano*, 2025. [online] [cit. 14-12-2025] Dostupné na: <https://www.realinstitutoelcano.org/en/analyses/burden-sharing-real-solidarity-or-arbitrary-mathematics-in-nato-and-the-eu/>.

DONFRIED, K. 2019. NATO At 70: A Strategic Partnership For The 21st Century. In *German Marshall Fund*, 2019. [online] [cit. 17-12-2025] Dostupné na: <https://www.gmfus.org/news/nato-70-strategic-partnership-21st-century>.

EDA. 2025. Defence Data. In *European Defence Agency*, 2025. [online] [cit. 17-12-2025] Dostupné na: <https://www.eda.europa.eu/publications-and-data/defence-data>.

EK. 2025. The European Defence Fund in detail. In *Európska komisia*, 2025. [online] [cit. 18-12-2025] Dostupné na: <https://defence-industry-space.ec.europa.eu/eu-defence-industry/european-defence-fund-edf-official-webpage-european-commission_en>.

EÚ. 2025. Permanent Structured Cooperation (PESCO). In *Európska únia*, 2025. [online] [cit. 18-12-2025] Dostupné na: <https://www.pesco.europa.eu>.

EUROBAROMETER. 2025. Latest Surveys & Publications. In *European Union*, 2025. [online] [cit. 21-12-2025] Dostupné na: <https://europa.eu/eurobarometer/screen/home>.

EUvsDisinfo. 2025. The old deceiver. In *EUvsDisinfo*, 2025. [online] [cit. 22-12-2025] Dostupné na: <https://euvsdisinfo.eu/the-old-deceiver/>.

FUKUYAMA, F. 2007. 2007. *Konec dějin a poslední člověk*. Praha: Rybka Publishers, 2007. 384 s. ISBN 978-80-8618-227-4.

HARTLEY, K. – SANDLER, 2011. *The Economics of Defence Spending*. London: Routledge, 2011. 306 s. ISBN 978-0-4156-1544-0.

HARTLEY, K. 2013. *The Economics of Defence Policy*. London: Routledge, 2011. 296 s. ISBN 978-0-41527-132-5.

HOFREITER, L. – ŠIMKO, J. 2024. *Bezpečnostná a strategická kultúra štátu*. Liptovský Mikuláš: Akadémia ozbrojených síl generála Milana Rastislava Štefánika, 2024. 185 s. ISBN 978-80-8040-669-1.

CHÁVEZ REYES, L. M. 2025. *The Common Defence Policy and the Free-riders*. Brno: Masarykova univerzita, 2025. 70 s. [online] [cit. 13-12-2025] Dostupné na: <https://is.muni.cz/th/fnp2w/The_common_defence_policy_and_the_free-riders_phenomenon.pdf?lang=en>.

IVANČÍK, R. – JURČÁK, V. 2013. *Mierové operácie vybraných organizácií medzinárodného krízového manažmentu*. Liptovský Mikuláš : Akadémia ozbrojených síl generála Milana Rastislava Štefánika, 2013. 230 s. ISBN 978-80-8040-469-7.

IVANČÍK, R. – JURČÁK, V. 2014. *Kauzalita participácie Ozbrojených síl Slovenskej republiky v operáciách medzinárodného krízového manažmentu a jej finančné aspekty*. Ostrowiec Świetokrzyski: Wyźsa Szkola Biznesu i Przedsiebiorczości w Ostrowcu Św., 2014. 213 s. ISBN 978-83-64557-05-7.

IVANČÍK, R. – KELEMEN, M. 2010. *Obrana štátu: Ekonomika, plánovanie a financovanie obrany*. Liptovský Mikuláš : Akadémia ozbrojených síl generála Milana Rastislava Štefánika, 2010. 257 s. ISBN 978-80-8040-410-9.

IVANČÍK, R. – NEČAS, P. 2011. Obranné výdavky ozbrojených síl SR v rámci modelov 2010 a 2015 – plány a realita. In *Politické vedy*, 2011, roč. 14, č. 1, s. 110-125. ISSN 1335-2741. [online] [cit. 14-12-2025] Dostupné na: <http://www.fpvmv.umb.sk/userfiles/file/1_2011/6_ivancik-necas.pdf>.

IVANČÍK, R. 2012. *Alokačná a technická efektívnosť financovania obrany v Slovenskej republike*. Liptovský Mikuláš : Akadémia ozbrojených síl generála Milana Rastislava Štefánika, 2012. 146 s. ISBN 978-80-8040-444-4.

IVANČÍK, R. 2022. *Bezpečnosť. Teoreticko-metodologické východiská*. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2022. 240 s. ISBN 978-80-7380-873-0.

JIRÁSKOVÁ, S. 2022. *Ekonomika obrany. Vybrané kapitoly*. Liptovský Mikuláš : Akadémia ozbrojených síl generála Milana Rastislava Štefánika, 2022. 326 s. ISBN 978-80-8040-627-1.

JOHNSON, D. B. 2008. Teória verejnej voľby. Úvod do novej politickej ekonómie. Bratislava: SOFA, 2008. 353 s. ISBN 978-80-8575-243-3.

JOHNSON, J. C. – WOLFORD, S. 2022. Alliance Reliability and Dispute Escalation. In *Journal of Conflict Resolution*, 2022, roč. 67, č. 4, s. 617-641. ISSN 1552-8766. online] [cit. 15-12-2025] Dostupné na: <https://doi.org/10.1177/00220027221121140>.

JOHNSTON, A. I. 1995. Thinking about Strategic Culture. In *International Security*, 1995, roč. 19, č. 4, s. 32-64. ISSN 1531-4804. [online] [cit. 16-12-2025] Dostupné na: <https://doi.org/10.2307/2539119>.

JURČÁK, V. – IVANČÍK, R. 2023a. *Bezpečnostná a obranná politika Európskej únie*. Liptovský Mikuláš : Akadémia ozbrojených síl generála M. R. Štefánika, 2023. 290 s. ISBN 978-80-8040-661-5.

JURČÁK, V. – IVANČÍK, R. 2023b. The conflict in Ukraine – A Turning Point for Security and Defence of the EU? In *Security Dimensions*, 2023, roč. 44, č. 44, s. 84-101. ISSN 2353-7000.

JURČÁK, V. – MAJCHÚT, I. *Súčasné bezpečnostné hrozby*. Liptovský Mikuláš: Akadémia ozbrojených síl generála M. R. Štefánika, 2025. ISBN 978-80-8040-6912.

KAŽIMÍR, P. 2022. Dvojciferná inflácia zostane aj v roku 2022, vláda ju však stlačí výrazne dole. In *Denník N*, 2024. [online] [cit. 21-12-2025] Dostupné na: <https://e.dennikn.sk/3167982/graf-roka-dvojciferna-inflacia-zostane-aj-v-roku-2023-vlada-ju-vsak-stlaci-vyrazne-dole/>.

KELEMEN, M. – IVANČÍK, R. 2012. *Obranné plánovanie a výdavky na obranu: súčasť krízového plánovania štátu*. Košice : Vysoká škola bezpečnostného manažérstva, 2012. 207 s. ISBN 978-80-89282-77-7.

KENNEDY, G. 1978. *An Economic Theory of Alliances: A Note*. Department of Economics, University of Strathclyde. 34 s.

KEOHANE, R. O., NYE, J. S. 2001. *Power and interdependence*. London: Longman, 2001. 334 s. ISBN 978-0-321-04857-8.

KÉRY, Š. 2024. Slovensko patrí medzi top krajiny v pomoci Ukrajine. In *TA3*, 2024. [online] [cit. 20-12-2025] Dostupné na: <https://www.ta3.com/clanok/973933/slovensko-patri-medzi-top-krajiny-v-pomoci-ukrajine-solidarita-nas-stala-miliardy-eur-najvacsia-ciastka-sla-na-pomoc-utecencom>.

KOIVULA, T. – OSSA, H. 2022. *NATO's Burden-Sharing Disputes*. Cham: Palgrave Macmillan, 2022. 199 s. ISBN 978-3-030-93541-2.

KOVALČÍK, L. 2025. Slováci prehovorili jasne. Viac než polovica z nás považuje Rusko za hrozbu! In *StartItUp*, 2025. [online] [cit. 22-12-2025] Dostupné na: <https://www.startitup.sk/slovaci-prehovorili-jasne-viac-nez-polovica-z-nas-povazuje-rusko-za-hrozbu-prieskum/>.

KUNOVÁ, H. 2024. Nový prieskum GLOBSEC-u: Podpora Slovákov pre NATO a EÚ je späť, tretina by akceptovala totalitu. In *GLOBSEC Trends*, 2024. [online] [cit. 21-12-2025] Dostupné na: <https://www.globsec.org/what-we-do/press-releases/novy-prieskum-globsecu-podpora-slovakov-pre-nato-eu-je-spat-tretina>.

KUOKŠTYTE, R. – KUOKŠTIS, V. 2023. Exploring free riding among NATO member states: A spatiotemporal approach. In *General Jonas Zemaitis Military Academy of Lithuania*, 2023. [online] [cit. 18-12-2025] Dostupné na: <https://wp.peio.me/wp-content/uploads/PEIO15/PEIO15_paper_81.pdf>.

LESNÁ, Ľ. 2018. Príbeh Mečiara: Autokrat a zakladateľ štátu. In *Aktuality*, 2018. [online] [cit. 19-12-2025] Dostupné na: <https://www.realinstitutoelcano>.

MARTIN, S. 2014. *The Economics of Defence Procurement and Coutertrade*. London: Taylor & Francis, 2014. 352 s. ISBN 978-1-3178-3665-0.

MATTHEWS, R. 2019. *The Political Economy of Defence*. Cambridge: Cambridge University Press, 2019. 501 s. ISBN 978-1-108-42492-9.

MEARSHEIMER, J. J. 2003. *The Tragedy of Great Power Politics*. New York: W. W. Norton & Company, 2003. 592 s. 978-0-393-07624-0.

MO SR, 2013. *Biela kniha o obrane Slovenskej republiky*. Bratislava: Ministerstvo obrany SR, 2013. 68 s. [online] [cit. 19-12-2025] Dostupné na: <https://mepoforum.sk/wp-content/uploads/2015/01/Biela-kniha-o-obrane-SR-2013.pdf>.

MO SR. 2011a. *Strategické hodnotenie obrany SR (Analýza stavu obrany štátu)*. Bratislava: Ministerstvo obrany SR, 2013. 25 s. [online] [cit. 20-12-2025] Dostupné na: <https://www.mod.gov.sk/data/att/163419.pdf>.

MO SR. 2011b. Vláda prijala Strategické hodnotenie obrany. In *Ministerstvo obrany SR*, 2013. [online] [cit. 20-12-2025] Dostupné na: <https://www.mod.gov.sk/vlada-prijala-strategicke-hodnotenie-obrany/>.

MO SR. 2016. *Biela kniha o obrane Slovenskej republiky*. Bratislava: Ministerstvo obrany SR, 2016. 118 s. [online] [cit. 20-12-2025] Dostupné na: <https://www.mod.gov.sk/data/att/162983.pdf>.

MO SR. 2017. Dlhodobý plán rozvoja obrany s dôrazom na výstavbu a rozvoj Ozbrojených síl SR je už v medzirezortnom pripomienkovom konaní. In *Ministerstvo obrany SR*, 2017. [online] [cit. 19-12-2025] Dostupné na: <https://www.mod.gov.sk/40462-sk/dlhodoby-plan-rozvoja-obrany-s-dorazom-na-vystavbu-a-rozvoj-ozbrojenych-sil-sr-je-uz-v-medzirezortnom-pripomienkovom-konani/>.

MO SR. 2024. Rozpočet kapitoly Ministerstva obrany SR na rok 2024. In *Ministerstvo obrany SR*, 2024. [online] [cit. 16-12-2025] Dostupné na: <https://www.mosr.sk/rozpocet-kapitoly-ministerstva-obrany-sr-na-rok-2024/?>.

MO SR. 2025. Rozpočet kapitoly Ministerstva obrany SR na rok 2025. In *Ministerstvo obrany SR*, 2025. [online] [cit. 16-12-2025] Dostupné na: <https://www.mosr.sk/rozpocet-kapitoly-ministerstva-obrany-sr-na-rok-2025/?>.

NATO. 2014. Wales Summit Declaration. In *NATO*, 2014. [online] [cit. 12-12-2025] Dostupné na: <https://www.nato.int/en/about-us/official-texts-and-resources/official-texts/2014/09/05/wales-summit-declaration>.

NATO. 2023. Defence expenditures. In *NATO*, 2023. [online] [cit. 13-12-2025] Dostupné na: <https://www.nato.int/en/what-we-do/introduction-to-nato/defence-expenditures>.

NATO. 2025a. Defence Expenditure of NATO Countries (2014-2025). In *NATO*, 2025. [online] [cit. 16-12-2025] Dostupné na: <https://www.nato.int/en/news-and-events/articles/news/2025/08/28/defence-expenditure-of-nato-countries-2014-2025>.

NATO. 2025b. Funding NATO. In *NATO*, 2025. [online] [cit. 16-12-2025] Dostupné na: <https://www.nato.int/en/what-we-do/introduction-to-nato/funding-nato>.

NATO. 2025c. Defence expenditures and NATO's 5% commitment. In *NATO*, 2025. [online] [cit. 17-12-2025] Dostupné na: <https://www.nato.int/en/what-we-do/introduction-to-nato/defence-expenditures-and-natos-5-commitment>.

NKÚ. 2021. NKÚ: Nepreukázalo sa, že nákup 14 stíhačiek F-16 bol opodstatnený. In *Najvyšší kontrolný úrad SR*, 2021. [online] [cit. 19-12-2025] Dostupné na: <https://www.nku.gov.sk/-/nku-nepreukazalo-sa-ze-nakup-14-stihaciek-f-16-bol-opodstatneny>.

NMS. 2025. Cesty politikov do Ruska rozdeľujú Slovákov. 4 z 10 ich schvaľujú, porovnateľná časť odmieta. In *NMS*, 2025. [online] [cit. 21-12-2025] Dostupné na: <https://nms.global/sk/cesty-politikov-do-ruska-rozdeluju-slovakov-4-z-10-ich-schvaluju-porovnatelna-cast-odmieta/>.

OECD. 2021. Government at a Glance 2021. In *Organisation for Economic Co-operation and Development*, 2021. [online] [cit. 18-12-2025] Dostupné na: <https://www.oecd.org/en/publications/government-at-a-glance-2021_1c258f55-en/full-report.html>.

OLSON, M. – ZECKHAUSER, R. 1966. An Economic Theory of Alliances. *In The Review of Economics and Statistics*, 1966, roč. 48, č. 3, s. 266-279. ISSN 1530-9142. [online] [cit. 14-12-2025] Dostupné na: <https://doi.org/10.2307/1927082>.

PALATA, L. 2016. Slovensko je v NATO čiernym a nebezpečným pasažierom. In *Sme.sk*, 2016. [online] [cit. 21-12-2025] Dostupné na: <https://www.sme.sk/komentare/c/slovensko-je-v-nato-ciernym-a-nebezpecnym-pasazierom>.

PARTILA, P. 2021. Rusko nie je hrozba, myslí si až 61 percent Slovákov! In *eReport*, 2021. [online] [cit. 22-12-2025] Dostupné na: <https://ereport.sk/prieskum-ako-hrozbu-vnima-rusko-20-percent-opytanych>.

PEDERSEN, R. B. – OHRT, A. – SVENDSEN, G. T. 2023. Free riding in NATO after the Rise of Russia? Cost sharing, free riding and selective incentives in NATO from 2009 to 2019. In *Journal of Transatlantic Studies,* 2023, roč. 21, č. 1, s. 54-72. [online] [cit. 18-12-2025] Dostupné na: <https://doi.org/10.1057/s42738-023-00109-9>.

PETROVIČ, J. 2016. Slovensko ako čierny pasažier v NATO. Odborníci hodnotia našu obranu a armádu. In *Aktuality*, 2016. [online] [cit. 21-12-2025] Dostupné na: <https://www.aktuality.sk/clanok/317324/slovensko-ako-cierny-pasazier-v-nato-odbornici-hodnotia-nasu-obranu-a-armadu/>.

PRÔČKA, M. – ŠPAK, M. 2025. Cesty slovenských politikov do Ruskej federácie polarizujú spoločnosť. In *TV Noviny*, 2025. [online] [cit. 21-12-2025] Dostupné na: <https://tvnoviny.sk/domace/clanok/946723-exkluzivny-prieskum-cesty-slovenskych-politikov-do-ruska-polarizuju-spolocnost>.

SAMUELSON, P. A. – NORDHAUS, W. D. 2010. *Ekonómia*. Bratislava: Elita, 2010. 820 s. ISBN 978-80-8871-581-8.

SANDLER, T. 1993. The Economic Theory of Alliances. In *Journal of Conflict Resolution*, 1993, roč. 37, č. 3, s. 446-483. ISSN 1552-8766. [online] [cit. 14-12-2025] Dostupné na: <https://doi.org/10.1177/0022002793037003003>.

SIPRI. 2025. Military Expenditure Database. In *SIPRI*, 2025. [online] [cit. 17-12-2025] Dostupné na: <https://www.sipri.org/databases/milex>.

SITA. 2021. Slovensko má podľa štúdie GLOBSEC slabiny, ľudia veria dezinformáciám a majú sympatie k Rusku. In *Slovenská tlačová agentúra*, 2021. [online] [cit. 22-12-2025] Dostupné na: <https://sita.sk/slovensko-ma-podla-studie-globsec-slabiny-ludia-veria-dezinformaciam-a-maju-sympatie-voci-rusku/>.

SME. 1998. Podľa Madeleine Albrightovej je na mape Európy diera, ktorá sa nazýva Slovensko. In *Sme.sk*, 1998. [online] [cit. 21-12-2025] Dostupné na: <https://www.sme.sk/nezaradene/c/podla-madeleine-albrightovej-je-na-mape-europy-diera-ktora-sa-nazyva-slovensko>.

SME. 2025. Nikto nám nebude prikazovať, koľko máme minúť na zbrojenie, reaguje Fico na závery samitu NATO. In *Sme.sk*, 2025. [online] [cit. 20-12-2025] Dostupné na: <https://www.sme.sk/domov/c/fico-v-najblizsich-dvoch-rokoch-nevidi-priestor-na-zvysovanie-obrannych-vydavkov>.

STIGLITZ, J. E. – ROSENGARD, J. K. 2015. *Economics of the Public Sector*. New York: W. W. Norton & Company, 2015. 923 s. ISBN 978-0-39392-522-7.

STIGLITZ, J. E. 1997. *Ekonomie veřejného sektoru*. Praha: Grada Publishing, 1997. 661 s. ISBN 978-80-7169-454-1.

STORM, S. M. 2023. Measuring alliance reliability – current practices and future research. In *Norwegian Defence Research Establishment*, 2023. [online] [cit. 15-12-2025] Dostupné na: <https://www.ffi.no/en/publications-archive/measuring-alliance-reliability-current-practices-and-future-research>.

SÝKORA, J. 2023. Prečo dezinformácie ovládajú krajiny V4 a ako ich poraziť? In *Slovak Foreign Policy Association*, 2023. [online] [cit. 22-12-2025] Dostupné na: <https://www.sfpa.sk/zppost/preco-dezinformacie-ovladaju-krajiny-v4-a-ako-ich-porazit/>.

ŠPAK, M. 2025. Tretina Slovákov má podľa prieskumu sklony veriť konšpiračným teóriám a hoaxom. In *TV Noviny*, 2025. [online] [cit. 22-12-2025] Dostupné na: <https://tvnoviny.sk/domace/clanok/991284-tretina-slovakov-ma-podla-prieskumu-sklony-verit-konspiracnym-teoriam-najviac-u-nich-boduju-chemtrails>.

UN. 2025. Military expenditures Database. In *United Nations*, 2025. [online] [cit. 17-12-2025] Dostupné na: <https://milex-reporting.unoda.org/en/states>.

VAVROVÁ, T. 2019. Ako išiel čas: Kto a ako hýbal dejinami krajiny za uplynulých 30 rokov. In *Forbes*, 2019. [online] [cit. 19-12-2025] Dostupné na: <https://www.forbes.sk/ako-isiel-cas-kto-a-ako-hybal-dejinami-krajiny-za-uplynulych-30rokov/?srsltid=AfmBOoo9RJEI__dGe23OqhQszSoHHJww ZusIuvZgYGwmKkyTwEVQNECD>.

WALTZ, K. N. 2010. *Theory of International Politics*. Long Grove: Waveland, 2010. 251 s. ISBN 978-1-47861-053-3.

WB. 2025. Military Expenditure. In *World Bank*, 2025. [online] [cit. 17-12-2025] Dostupné na: <https://data.worldbank.org/indicator/MS.MIL.XPND.CD>.

ZOZNAM VLASTNÝCH PUBLIKOVANÝCH PRÁC

Kategória V2

Analýza vývoja počtov personálu v Akadémii ozbrojených síl v rokoch 2011 - 2023 / / [CREPC_ID: 1222550] [príspevok z podujatia] / Húleková, Marika 1971- [autor, AOSRE, 100%] ; Nové trendy profesijnej prípravy v ozbrojených silách a bezpečnostných zboroch [23.05.2024, Liptovský Mikuláš]In: Nové trendy profesijnej prípravy v ozbrojených silách a bezpečnostných zboroch : zborník príspevkov z medzinárodnej vedeckej konferencie, s. 197-207. - Liptovský Mikuláš (Slovensko) : Akadémia ozbrojených síl generála Milana Rastislava Štefánika, 2024

Kategória V2

Analýza vývoja výdavkov na obranu Severoatlantickej aliancie / / [CREPC_ID: 1258162] [príspevok z podujatia] / Húleková, Marika 1971- [autor, AOSRE, 100%] ; Národná a medzinárodná bezpečnosť 2024, 15 [17.10.2024-18.10.2024, Liptovský Mikuláš]In: Národná a medzinárodná bezpečnosť 2024 : zborník príspevkov z 15. medzinárodnej vedeckej konferencie NMB 2024, s. 114-122. - Liptovský Mikuláš (Slovensko) : Akadémia ozbrojených síl generála Milana Rastislava Štefánika, 2024

Kategória V2

Analýza vývoja vojenských výdavkov vo svete / / [CREPC_ID: 1281662] [príspevok z podujatia] / Húleková, Marika 1971- [autor, AOSRE, 100%] ; Bezpečnostné fórum 2024 [07.02.2024-08.02.2024, Banská Bystrica]In: Bezpečnostné fórum 2024 : zborník vedeckých prác, s. 78-85. - Banská Bystrica (Slovensko) : Interpolis, 2024

Kategória V2

Analýza vývoja ekonomických determinantov na vojenské výdavky SR v rokoch 2000-2023 / / [CREPC_ID: 1288033] [príspevok z podujatia] / Húleková, Marika 1971- [autor, AOSRE, 100%] ; Aktuálne problémy vojenskej logistiky a manažmentu zdrojov v oblasti obrany a bezpečnosti - 2024 [23.10.2024, Liptovský Mikuláš]In: Aktuálne problémy vojenskej logistiky a manažmentu zdrojov v oblasti obrany a bezpečnosti - 2024 : zborník príspevkov z medzinárodnej vedeckej konferencie, s. 131-143. - Liptovský Mikuláš (Slovensko) : Akadémia ozbrojených síl generála Milana Rastislava Štefánika, 2024

Kategória V2

O niektorých aspektoch strategickej autonómie Európskej únie / / [CREPC_ID: 1530223] [príspevok] / Húleková, Marika 1971- [autor, AOSRE, 100%] ; Nečas, Pavel 1960- [recenzent] ; Lasicová, Jana 1946- [recenzent]In: Bezpečnostné fórum 2025 : zborník vedeckých prác, s. 38-45. - Banská Bystrica : Interpolis, 2025

Kategória V2

Ekonomická bezpečnosť, index ekonomickej slobody / / [CREPC_ID: 1156311] [príspevok z podujatia] / Húleková, Marika 1971- [autor, Rektorát, 100%] ; Security forum 2023, 16 [08.02.2023-09.02.2023, Banská Bystrica]In: Bezpečnostné fórum 2023 : zborník vedeckých prác, s. 41-50. - Banská Bystrica (Slovensko) : Interpolis, 2023

Kategória O2

Aktuálne trendy a hrozby pre bezpečnosť elektronickej komunikácie / / [CREPC_ID: 1204461] [príspevok z podujatia] / Húleková, Marika 1971- [autor, AOSRE, 100%] ; Friedrich, Václav [recenzent] ; Hajdúková, Tatiana 1963- [recenzent, APZIM] ; Bezpečnosť elektronickej komunikácie 2024 [07.05.2024, Bratislava]In: Bezpečnosť elektronickej komunikácie 2024 : zborník príspevkov z vedeckej konferencie s medzinárodnou účasťou konanej dňa 07.05.2024,. - ISSN 978-80-8293-021-7, s. 102-113. - Bratislava (Slovensko) : Akadémia Policajného zboru v Bratislave, 2024

Kategória O3

Bezpečnosť a obrana Európskej únie z pohľadu výdavkov na obranu / / [CREPC_ID: 1421735] [článok] / Húleková, Marika 1971- [autor, AOSRE, 100%]
In: CIVITAS – vedecký časopis pre politické, spoločenské a bezpečnostné vedy. - ISSN 1335-2652. - 1, 1 (2025), s. 17-27. - Nitra (Slovensko) : Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, 2025